

Celý svět si dnešní den připomíná jako den válečných veteránů. Právě před sto lety, jedenáctého listopadu 1918 bylo poblíž francouzského města Compiègne podepsáno příměří mezi Spojenci a Německem. Boje Velké války byly tímto aktem definitivně ukončeny. Válka skončila stejně podivně jako začala. Po letech nesmírného utrpení, obrovských ztrát lidských i materiálních se všechny strany konfliktu vyčerpaly natolik, že již nebyly schopné dále válčit. Civilní obyvatelstvo již nechtělo a nemohlo dál snášet bídu a obrovské pracovní nasazení. Matkám už nezbyli žádní synové, které by mohly poslat do další nesmyslné ofenzivy pro něž se vžilo příhodné označení „mlýnky na maso“. Již nikdy nikdo si nebude spojovat názvy starobylých měst, tajemných řek či majestátních hor s jejich krásami, ale stanou se napříště synonymem zkázy, utrpení a válečného běsnění. Verdun, Remeš, Ypres, Somma, Marne, ale také italské Caporetto, Soča a Piava. Na východní frontě Halič a Bukovina stejně jako blízkovýchodní Gallipoli – to všechno jsou místa, kde byly decimovány tisíce životů, kde vymíraly celé rodiny i celé vesnice společně odvedených vojáků.

Na jejich čerstvých hrobech se pak zrodil symbol dnešního dne, rudý květ vlčího máku. Právě tahle prostá květina dokázala jako první pokrýt rozbitou a zpusťšenou zemi posetou miliony válečných hrobů.

Do života naší obce zasáhla válka takřka okamžitě po jejím vyhlášení. První odvody mužů v braneckém věku, později následované záložníky čím dál staršími, kteří nahrazovali zástupy padlých a raněných. Kromě mužů ručovali do bojů také koně, jejichž síla byla jen těžko nahraditelná, hospodaření bylo čím dál těžší, opakované peněžní a naturální sbírky stále více zatěžovaly obyvatelstvo. Všeobecný nedostatek potravin, šatstva i otopu byl doprovázen epidemiemi cholery tyfu a španělské chřipky. Lidé netrpěli jen tělesně, ale také duševně. Těmito slovy popisuje v obecní kronice tehdejší poměry řídící učitel Ladislav Plecháč.

„Mravnost obyvatelstva hluboce klesala a spolu vědomí odpovědnosti. Z lidí se stali hrubí sobci, lakomci, zatvrzelci, necitové, mizela rychle úcta a vážnost k bližnímu, k pořádku, kázní. Lidé jako by zapomněli na ty kdož v zákopech a zázemí trpěli hladem, špínou a ukrutnou trýzní duševní ze stavu přičícímu se pojmu lidskosti, jako by zapomněli těch milionů, kteří zmírali podvýživou a srdcervoucím strádáním z nevyčísitelně hlubokého utrpení hmotného a duševního. Udavačství se zevšednilo na denní potřebu. Lidé udávali a oznamovali úřadům písemně i ústně nejružnější přestupky spoluobčanů, které měly býti zločiny po právu válečném. Oznamovali jaké kdo má zásoby, kdo má kde a co schováno, kdo komu co odprodal, kdo s čím a kdy byl ve mlýně, kdo a proč podpory nepotřebuje, jak se kdo vlastizrádně vyslovil a jiné a jiné. Z toho vznikla meziobčanská nedůvěra, roztříštěnost, nevraživost, nevážnost, jež měly tvrdé následky na dobu poválečnou.“

Během čtyř válečných let bylo z Borkovan odvedeno těžko uvěřitelných 647 mužů¹⁾. Obec na dobu války přišla o 43 % obyvatel, rodiny zůstaly bez otců a bez synů, statky bez hospodářů, pole bez silných paží. Jen ztěžka si dokážeme představit jaké to asi tehdy bylo. Jaké to bylo odejít do války, opustit manželku, děti a vydat se do neznáma s nejistým výhledem na návrat. Je to už více než sto let, mnohé se změnilo, jsem si ale naprosto jist, že některé věci se v čase nemění, zůstávají stále stejné. Tehdejší muži milovali své ženy stejně jako je milujeme my, chtěli vidět jak vyrůstají jejich děti, stejně jako to chceme vidět my, chtěli žít v lásce, v klidu a míru se starat o své nejbližší a nechtělo se jim umírat, jako ani nám se nechce. Je pravděpodobné, že jejich poslední myšlenka na tomto světě patřila jejich nejbližším tady v Borkovanech, stejně jako naše dnešní vzpomínka patří jim. Závěrem mi dovozte, abych ještě jednou citoval tehdejšího kronikáře, který těmito slovy uzavírá svůj záznam v obecní kronice.

„Válka skončena. Ohromné zástupy mužů padly v cizích službách. Nešli na smrt s písní na rtech; zoufalost, chlad, netečnost a bezmocnost zírali jim z očí. Nedočkali se osvobození. Hroby jejich v dalekých zemích srovnány se zemí; označení zmizela. Cizí píseň pěje rolník pluhem brázdící matku Zemi nad hlavami věčný sen dřímajících našich bratří. Vzpomínka na ně žije v nás.“

Jsou to tito mužové:

Bohatec Josef, Blažek Josef, Gazda Josef, Hájek Jakub, Hajzler Antonín, Jakubec František, Jakubec Josef, Klement František, Kočárek František, Koša Josef, Langr František, Luka Matouš, Mach Josef, Margold Tomáš, Matula Josef, Mercyneri Antonín, Mezuláník Jakub, Morawetz Vilém, Mrázek Josef, Mrázek Tomáš, Nádeníček František, Nádeníček Jakub, Nekvapil Tomáš, Ondrůj Antonín, Ondrůj Cyrill, Ondrůj Jakub, Ondrůj Ludvík, Ondrůj Vincenc, Pánek Václav, Podbřecký Antonín, Strachon Josef, Stratil Ludvík, Suchánek František, Suchánek Valentin, Šedivý František, Turek Augustin, Urban Pavel, Vlček František, Vlček Karel, Zajíček Josef č.p. 14, Zajíček Josef č.p. 15, Zkoumal František²⁾.

¹⁾ Kronika obce Borkovany.

²⁾ Seznam ztrát je průnikem jmen padlých uvedených v obecní kronice a na pomníku padlých v 1. světové válce. Obecní kronika uvádí 36 jmen, na pomníku je 32 jmen. Oficiální seznam ztrát vydávaný armádou uvádí 47 jmen borkovanských mužů, kteří prokazatelně padli. (Seznam ztrát jen ojediněle uvádí položku „zabit“ u většiny ztrát nalezneme údaj „raněn“. Vojáci vedení jako „ranění“ se pak musí nacházet v kronice či na pomníku, aby je bylo možno považovat za padlé.) Obecní kronika uvádí počet 146 raněných. Oficiální seznam ztrát uvádí 115 padlých a raněných. Údaje jsou platné k 11. 11. 2018. Je pravděpodobné, že při podrobnějším bádání mohou být nalezena další jména padlých či raněných.